

פרשת אחרי מות

צאת השבת	כניסת השבת	
19:57	18:41	ירושלים
19:58	18:59	תל אביב
19:59	19:00	חיפה
19:56	19:00	באר שבע

פרשה זו עוסקת בתיאור עבודת בית המקדש ביום הכיפורים. איסור שחוט חוץ מצוות כיסוי הדם ואיסורי עריות.¹

בפרשה זו עשרים ושמונה מצוות

שתי מצוות עשה: סדר עבודת יום הכיפורים במקדש, כיסוי דם הקורבנות.

עשרים ושש מצוות לא תעשה: כניסה למקדש שלא לצורך; שחיטת קדשים מחוץ לעזרה;² קרבה לאחת מכל העריות; ביאה על האם, אשת האב,³ האחות,⁴ בת הבן/הבת,⁵ הבת, אחות בת אביו/אמו, אחות האב/האם,⁶ אחי האב, אשת אחי האב, אשת⁷ הבן/האח, אישה וביתה/⁸בת בנה/בת ביתה, אישה ואחותה,⁹ נידה; עבודה למולך;¹⁰ משכב זכור; משכב בהמה.¹¹

פרשתנו פותחת בדברי ה' אל משה: "אחרי מות שני בני אהרן¹² בקרבנם לפני ה' וימות".

ה' מזהיר את אהרן שלא יבוא שלא לצורך,¹³ ומפרט את סדר עבודת המקדש ביום הכיפורים: בזמן העבודה בתוך בית המקדש, יהיה לבוש בגדי לבן ובכל פעם שיחליף בגדיו יטבול ויקדש ידיו ורגליו. לאחר קרבן התמיד של שחר, הוא נוטל משל ציבור שתי שעירי עיזים לחטאת ואיל אחד לעולה, ומשלו הוא מביא פר לחטאת. את שני השעירים מעמיד בפתח האוהל ועושה גורל: אחד לה' - חטאת, והשני לעזאזל לכפר על העם. אהרן יקריב את פר החטא¹⁴ וישחטנו. לאחר מכן ייקח מחתה מלאה גחלים ממזבח העולה ועליו ישים מלוא חופנים קטורת, ויניחה בתוך בית קודשי הקודשים מול הכפורת. כעת ייקח מדם הפר ויזה באצבעו פעם אחת אל פני הכפורת לכיוון מעלה, ושבע פעמים למטה. לאחר מכן ישחט את שעיר החטאת ויזה מדמו כדרך שעשה בפר החטאת.¹⁵ בנוסף יזה מדם הפר והשעיר גם על הפרוכת מבחוץ. בכל זמן עבודתו לא יהיה במשכן אדם נוסף. אהרן יצא אל מזבח הקטורת וייתן מדם שניהם על קרנות המזבח, ולאחר מכן יזה שבע פעמים: **"וטהרו וקדשו מטמאות בני ישראל"**. כעת יקריב אהרן את השעיר שעלה בגורל לעזאזל, ויתוודה עליו את עוונות העם. את השעיר הוא שולח למדבר בידי אדם שזמן לכך, והלה ישליכנו מצוק העזאזל.¹⁶ אהרן ייכנס למשכן להוציא את כף המחתה ואז ירחץ ויחליף¹⁷ לבגדי זהב בהם יעשה את עבודת אילו ואיל העם העולים לעולה, ויקטיר על המזבח את אמורי¹⁸ החטאות.

¹ מלבד סדר עבודת הכהן לא פירטתי מעבר לתיאור המצוות המנויות בפרשה.

² עונשו של העובר, כרת. (רש"י יז, ח) מביא שאם אחד שחט וחברו העלה קרבן, שניהם בכרת.

³ גם לאחר מות האב (רש"י יח, ח).

⁴ גם בנודה שלא מנישואין, וכן במקום בו נישא אביו באיסור ומצריכים אותו לגרשה - כגון ממזרת או נתינה (כינוי לצאצאי הגבעונים שתיגירו בימי יהושע

בן נון - תקופת ההתנחלות) האסורים בנישואין עם בית ישראל (רש"י שם, ט).

⁵ מדובר מביתו מאנוסתו, אך ביתו מאשתו נכללה באיסור של 'אשה ובתה' (רש"י שם, י).

⁶ האיסור הוא בין באחים מן האב ובין באחים מן האם, אך אשת אחי האב אסורה רק באחיו מן האב (רש"י כ, יט)

⁷ אך באנוסה/שפחה/נכרית הקשורה לבנו, אין איסור ערה (רש"י שם, טו).

⁸ (רש"י שם, יז) מביא שאיסור זה רק בנשא אדם אשה ואז רוצה לשאת את ביתה. אך אם בא על אשה באונס, רשאי הוא לשאת את בתה.

⁹ בפרשת קדושים מביא רש"י (כ, יד) שאשה ראשונה שנישאה בהיתר לא תומת, ומעמיד את דברי הפסוק המזהיר על מיתת שתיהן במקרה שנשא את חמותו (שכבר אסורה לו) ואימה.

¹⁰ נישואי שתיהן כאחת, או נישואי אחות אשתו לאחר גירושה ראשונה - אך לאחר מותה מותר (רש"י שם, יח).

¹¹ עבודה זרה זו התבצעה בהעברת בנו ברגליו בין שני מדורות אש.

¹² בפרשת קדושים מובא שגם הבהמה תיהרג. (רש"י שם, טו) מבאר הטעם שעל ידה אירע החטא. דבר זה מלמדנו קל וחומר לאדם שאירע על ידו חטא

לחבירו.

¹³ (רש"י טז, א) מביא את דברי רבי אלעזר בן עזריה, שאם ברצונך להזהיר אדם מלעשות מעשה מסוים, מומלץ להוסיף לכך את הנזק שקרה לאדם אחר שלא

שמע ועלול לקרות גם לו.

¹⁴ וימות כפי שקרה לבניו.

¹⁵ מתוודה פעם אחת על עוונותיו ועוונות ביתו, ופעם שנייה על עוונותיו ועוונות אחיו הכהנים.

¹⁶ הזיות אלו מכפרות על אלו שנכנסו למקדש בטומאה (רש"י שם, טז).

¹⁷ יש המזהים אותו עם הר מונטר שבמדבר יהודה, מזרחית לירושלים.

¹⁸ תמיד של שחר בבגדי זהב, פר ושעיר הפנימיים וקטורת בבגדי לבן - כמו בגדי כהן רגיל, עשויים משש (שאין ראוי לעבוד בבגדי זהב בבואו לכפר על חטא

העגל שנעשה מזהב), אילו ואיל העם וחלק מן המוספים בבגדי זהב, הוצאת כף הקטורת בבגדי לבן, יתרת המוספים, תמיד של בין הערביים וקטורת ההיכל

בבגדי זהב. בכל פעם שהחליף בגדים, טבל הכהן הגדול. בגדי הלבן שהשתמש בהם הכהן נגזרים ולא נשמרים ליום הכיפורים הבא (רש"י שם, כג).

¹⁹ חלקים פנימיים של הבהמה שהכהן מקטיר לה' על גבי מזבח הנחשת הנמצא מחוץ למקדש.

המשלח את השעיר מכבס בגדיו שנטמאו, רוחץ עצמו וחוזר למחנה. את פר ושעיר החטאת מוציאים אל מחוץ למחנה - שם ישרפו כליל. השורף אותם, טעון כיבוס בגדים וטבילה קודם שיוכל לשוב למחנה.

ה' מצווה לשמור את יום העשירי בחודש תשרי בשבייתה מוחלטת ממלאכה ובתענית, ומצווה כי כפרת יום הכיפורים תיעשה רק על ידי כהן גדול שנמשח בשמן.

בסיום פרשת העריות¹⁹ מורה הקב"ה: "ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם", ומזהיר כי מעבר על חטאים אלו יביא לכך ש - "תטמא הארץ... ותקיא הארץ את שביה". ה' מצווה את בית הדין לשמור שלא יעשו כן בני ישראל: "ולא תטמאו בהם אני ה' אלוהיכם".

פרשת קדושים

פרשה זו עוסקת במספר רב של מצוות שנאמרו לעם ישראל במעמד 'הקהל',²⁰ בנוכחות כל העם.²¹

בפרשה זו חמישים ואחת מצוות

שלוש עשרה מצוות עשה: מורא הורים,²² הותרת פאה,²³ הותרת לקט,²⁴ הותרת עוללות,²⁵ הותרת פרט²⁶, שפיטה בצדק,²⁷ תוכחה, אהבת רעהו, נטע רבעי ואכילתו,²⁸ מורא מקדש, כבוד חכמים והידור זקן,²⁹ תיקון מידות (משקולות) מדויקות, בית דין - מיתת שריפה.³⁰

שלושים ושמונה מצוות לא תעשה: פנייה לאלוהים אחרים, עשיית פסל, אכילת נותר,³¹ לקיחת פאה/לקט/עוללות/פרט, גנבה,³² הכחשת ממון³³ ושבועה עליה, שבועת שקר בשם ה',³⁴ עשיקה,³⁵ גזילה, הלנת שכר,³⁶ קללת אדם מישראל, הכשלת אדם,³⁷ עשיית עוול במשפט, משוא פנים,³⁸ רכילות, הפקרת חיי הזולת, שנאת יהודי, הלבנת פנים, נקימה³⁹

¹⁹ מפורטת ברשימת המצוות בתחילת הביאור לפרשה זו.

²⁰ טקס שנערך בבית המקדש בחג הסוכות במוצאי שנת השמיטה, בו היו מתאספים כל העם ומלך ישראל היה קורא את כל ספר דברים.

²¹ **מדרש תורת כהנים.**

²² בציווי מורא הורים, מקדים הפסוק אם לאב מאחר ובדרך הטבע אדם ירא מאביו יותר מאימו. לעומת זאת בכבוד הורים (**שמות כ**, יא) הקדים הפסוק את חובת כיבוד אב לאם, היות ודרך האדם לכבד את אימו יותר מאת אביו (**רש"י** יט, ג).

את מורא הורים מצמיד הקב"ה בציוויו לחיוב שמירת שבת, כדי ללמד שחובת כיבוד הורים לא כוללת מקום בו מורים לו לעבור על מצוות ה' - מאחר וגם הוריו חייבים בכבוד ה' (**רש"י** שם, שם).

²³ פאה מלשון קצה, כלומר קצה של השדה אותה מחויב בעל השדה להותיר עבור העניים, ולא לקצור אותה.

²⁴ אחד או שני שיבולים הנופלים בשעת קצירה (**ת"כ**, פאה ח).

²⁵ ענבים שגדלו בודדים ולא כחלק מאשכול.

²⁶ ענבים שנשרו בשעת בציר.

²⁷ לדון את חברו לכף זכות (**רש"י** שם, טו).

²⁸ בשלושת השנים הראשונות של האילן אסורים פירותיו באכילה ונקראים ערלה. בשנה הרביעית יש לפירות מעמד כמו מעשר שני, ומותרים באכילה בירושלים או על ידי פדיית הקדושה והעברתה לכסף בו ירכשו מאכלים אחרים בירושלים. פירות השנה הרביעיים מכונים 'נטע רבעי'.

²⁹ כלומר לכבד אדם זקן באמצעות קימה כאשר עובר בפניו וכדומה.

³⁰ מן התורה ישנם ארבעה אופנים בהם בית הדין מוציא אדם למיתה בעוברו על עברות מסוימות וידועות. אחד האופנים הוא שריפה פנימית של האדם באמצעות החדרת חוט של בדיל רותח עד שמגיע לבני מעיו (**סנהדרין נב**).

³¹ כלומר איסור אכילת בשר קרבן לאחר הזמן שקצבה התורה לאכילתו.

³² מדובר בגניבת ממון. אך לא תגנוב שנאמר בעשרת הדיברות מוסב על גניבת אדם למטרת מכירתו לעבד (**רש"י** שם, יא).

³³ כלומר איסור טענת שקר שאיני חייב כסף לחברי הטוען שהלווה לי וכדומה.

³⁴ **רש"י** דורש מצמידות אזהרת הפסוקים, שאדם שגנב יבוא להכחיש מעשהו ואף ישבע על כך לשקר.

³⁵ הימנעות מתשלום שכר אדם שעשה עבורי מלאכה (**רש"י** שם, יג).

³⁶ פועל יום שמלאכתו מסתיימת עם בוא החשכה, עד סוף הלילה שלאחריו, ופועל לילה שמלאכתו מסתיימת בהגיע הבוקר, זמן התשלום הוא עד סוף היום שלאחר ביצוע מלאכתו (**רש"י** שם, שם).

³⁷ בין אם נתינת מכשול פיזי בפני אדם המוגבל בראיתו, ובין אם נתינת עצה רעה לאדם שלא מכיר בכך ובגלל זה יעשה החלטות ופעולות שיפגעו בו.

³⁸ לא לזכות עני מחמת שמרחם עליו, ולא להימנע מלחייב עשיר מתוך רצון שלא לביישו (גם אם מתכנן הדיין לשלם מכיסו לזה שצדק בדין וכעת חייבו).

³⁹ ביצוע פעולה רעה לעמית שעשה לי רע תוך הדגשה שהדבר נעשה כפעולה חוזרת אליו.

ונטירה, ⁴⁰ כלאי בהמה, כלאי זרעים, אכילת ערלה, אכילה על הדם, ⁴¹ ניחוש, ⁴² עינון, ⁴³ הקפת הראש ⁴⁴ והשחתת הזקן, ⁴⁵ קעקוע, העלאה באוב, ⁴⁶ מעשה ידעוני, ⁴⁷ הונאה במידות, ⁴⁸ איסור קללת הורים, הליכה בחוקות הגויים.

הפרשה פותחת בציווי ה' את משה לומר לבני ישראל: "קדושים תהיו" ⁴⁹ כי קדוש אני ה' אלוהיכם". במהלך הפרשה מובאת אזהרה מיחס שלילי לגר: "כי גרים הייתם בארץ מצרים", אזהרה מעבודת אלילים ופירוט העונש למי שיעבור - תוך הדגשה נוספת בצורך של עם ישראל לשמור על מעמדו: "והייתם קדושים", פירוט עונשי ⁵⁰ אלו שהיו יחד עם גברים/נשים האסורים להם או עם בעלי חיים - בליווי אזהרה שאי שמירת חיי קדושה וטהרה תביא לכך שארץ ישראל תקיא אותם ממנה, והדגשת הצורך באכילת מאכלים כשרים. בסיום הפרשה מזהיר ה': "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". ⁵¹

חידות לפרשיות אחרי מות-קדושים

1. כמה פעמים החליף הכהן הגדול את בגדיו במהלך יום הכיפורים? (טז, ד).
2. את מי ממנים לכוהן גדול? (טז, לב)
3. איזו הוכחה יש לעולם הבא? (יח, ה)
4. מצאו עבירה אחת בשלושה צורות ביטוי (יט, יט)
5. מתי אדם רגיל נחשב לדיין? (יט, לד)
6. מי הוא עם הארץ? (כ, ב)

לקבלת העלון כתבו לי yaakovkatz1989@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ שלחו הודעה 0532547332 או לחצו כאן

שבת שלום

⁴⁰ נטירה מלשון שמירה. מדובר בהתנהגות חיובית כלפי אדם שחטא כנגד, תוך הדגשה שאני טוב ממנו ולמרות שלא מגיע לו אני עושה לו טוב (כלומר אני שומר בליבי כל העת את עובדת התנהגותו בחטא כלפי, ואת שנאתי אליו).

⁴¹ חז"ל (סנהדרין סג). למדו מכך כמה איסורי אכילה וביניהם: איסור אכילת אבר מבעל חי קודם המתתו, איסור אכילת קודם זריקת הדם על גבי המזבח, איסור אכילה קודם התפילה - שאז מבקשים על הדם, על חיי האדם.

⁴² קביעה באמצעות דברים שאירעו לאדם, אם כדאי לו לעשות מעשה - למרות היעדר קשר הגיוני בינם (בשונה מסימנים שנתן אליעזר בבואו לחפש אישה ליצחק - שם בחן את מידת החסד). לדוגמה נפל לו מטבע וכעת אומר שזה סימן שלא כדאי לו לעשות עסקה מסוימת.

⁴³ עינון מלשון עונה - זמן, דהיינו קביעה באמצעות חיזוי בכוכבים אם ראוי לעשות מעשה מסוים.

⁴⁴ גילוח מקום הפאות.

⁴⁵ איסור גילוח בתער.

⁴⁶ עשיית מעשים פולחניים לצורך העלאת נשמת מת ושאלת דברים ממנו.

⁴⁷ שילוב של בעל אוב עם קוסם - חיזוי העתיד.

⁴⁸ מידות שטח או משקל ונפח (שקונה במידות גדולות ומוכר במידות קטנות מכפי האמת).

⁴⁹ כלומר תפרשו ותמנעו מביצוע עבירות (רש"י יט, ב), ואף מדברים שבמהותם מותרים אך הימנעות מהן תעלה את האדם לדרגה גבוהה יותר (רמב"ן שם, שם).

⁵⁰ חלקם יומתו על ידי בית הדין, וחלקם ימותו בלא בנים או שימותו בניהם בחייהם.

⁵¹ רש"י (כ, כו) מבאר אזהרה זו שאדם הבוחר שלא להיות ביד ה', סופו להיות נשלט ביד האוייבים.